

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра психології особистості та соціальних практик

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Жильцов О.Б.
« 05 » 09 20 19 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія»

для студентів

спеціальності 032 Історія археологія

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 032.00.01 Історія археологія

спеціалізація

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0506/19
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 19 р.

Київ – 2019

Розробник:

Вінник Наталія Дмитрівна, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший викладач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Викладач:

Вінник Наталія Дмитрівна, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший викладач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Протокол від 30.08.2018 р. № 8

Завідувач кафедри _____ (О.П. Сергєєнкова)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 032 Історія археологія)

_____. 20__ р.

Керівник освітньої програми _____ (О.О. Салата)

(підпис)

Робочу програму перевірено

03.09. 2018 р.

Заступник директора _____ (Р.О. Павлюк)

(підпис)

Пролонговано:

на 2019/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 2019 р., протокол № 9

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	основна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	2	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	42	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	40	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розкрити загальні закономірності та механізми психічної діяльності, розвитку особистості, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності майбутніх педагогів, їх готовності до практико-орієнтованої діяльності.

Завдання курсу:

- Формування знань та вмінь аналізу психологічних фактів та їх наукового трактування;
- вивчення понять психіки і свідомості, їх функцій і структур, особливостей їх прояву у поведінці;
- вивчення закономірностей розвитку особистості, вікових та індивідуальних особливостей дітей та можливостей їх використання при розробці нових методів навчання та виховання
- формування вмінь та навиків соціалізації: міжособистісних стосунків та спілкування.

3. Результати навчання за дисципліною

Внаслідок опанування змісту навчальної дисципліни «Психологія» у студентів формуються такі **навчальні компетентності**:

- знання психологічних теорій і фактів для підготовки конкурентоздатного фахівця;
- навички міждисциплінарного історичного дослідження
- спроможність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень;
- здатність до самостійного наукового пошуку та експертно-аналітичної роботи в зазначених галузях.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Загальні питання психології							
Тема 1. Предмет, методи та структура сучасної психології	2	2					
Тема 2. Особистість: загальна психологічна характеристика, структура, онтогенез	14	2	2				10
Тема 3. Пізнавальна та афективна сфери особистості	6	2	2	2			
Тема 4. Індивідуально-психологічні особливості: характер, темперамент, інтелект	6	2	2	2			
Модульний контроль	2						
Разом	30	8	6	4			10
Змістовий модуль II. Основи вікової психології							
Тема 5 Вікова психологія як наука	14	2		2			10
Тема 6 Періодизація психічного розвитку та етапи життєвого шляху особистості	4	2	2				
Модульний контроль	2						
Разом	20	4	2	2			10
Змістовий модуль III. Педагогічний аспект психології							
Тема 7. Психологічний аналіз діяльності та особистості педагога	14	2	2				10
Тема 8. Форми та методи активації виховання та навчання в сучасній школі	4	2	2				
Модульний контроль	2						
	20	4	4				10
Змістовий модуль IV Проблема особистості в соціальній психології							
Тема 9. Соціалізація особистості	4	2		2			
Тема 10. Психологія спілкування	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	20	4	2	2			10
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього	120	20	14	8			40

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Загальні питання психології

Лекція 1. Предмет, методи та структура сучасної психології (2 год.)

Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Наукова, життєва та народна психологія, парапсихологія як джерела знань про психіку. Поняття психіки, її функції та структура. Структура та місце психології в системі наук. Поняття про психологічне дослідження, його функції в навчально-виховному процесі школи. Принципи та етапи здійснення психологічного дослідження. Класифікація методів психології.

Основні поняття теми: психологія, побутова і наукова психологія, психіка, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості.

Лекція 2. Особистість: загальна психологічна характеристика, структура, онтогенез (2 год.)

Основні теорії особистості. Склад і психологічна структура особистості. Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність». Загальна характеристика онтогенезу психічного розвитку особистості. Соціальні та біологічні умови психічного розвитку індивіда. Рушійні сили розвитку особистості.

Основні поняття теми: людина, індивід (індивідуум), особистість, індивідуальність.

Семінар 1. Розвиток психіки та свідомості.

Лекція 3. Пізнавальна та афективна сфери особистості (2 год.)

Пізнавальна (когнітивна) сфера: відчуття, пам'ять, увага, мислення, уява. Афективна сфера: потяги, емоції, почуття, воля. Поняття про пам'ять як пізнавальний процес, її роль в психічній діяльності людини. Мислення як пізнавальний процес, його специфіка та функції. Індивідуальні мислені якості людини.

Основні поняття теми: пам'ять, мислення, інтелект, емоції, почуття, воля.

Практичне заняття 1. Діагностика пізнавальних психічних процесів (2 год.).

Семінар 2. Емоційно-вольові процеси (2 год.).

Лекція 4. Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості (2 год.)

Темперамент як основне поняття психофізіології, його компоненти та типи. Проблема корекції проявів темпераменту людини. Характер як соціально-психологічна характеристика особистості. Структура рис характеру. Механізми формування характеру в онтогенезі. Поняття національного характеру.

Основні поняття теми: вольові риси характеру, акцентуація рис характеру, національний характер.

Практичне заняття 2. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості (2 год.).

Семінар 3. Здібності та інтелект (2 год.).

Змістовий модуль II. Основи вікової психології

Лекція 5. Вікова психологія як наука (2 год.)

Психологія розвитку як міждисциплінарна наука, її предмет та завдання. Місце психології розвитку в системі психологічних знань, її зв'язки з іншими науками. Історія виникнення та становлення психології розвитку. Структура психології розвитку. Наукове дослідження у психології розвитку, його методологія. Специфіка використання загальнонаукових методів при дослідженні психічного розвитку людини.

Основні поняття теми: психологія розвитку, психічний розвиток, вікова психологія.

Практичне заняття 3. Діагностика успішності професійного самовизначення юнацтва.

Лекція 6. Періодизація психічного розвитку та етапи життєвого шляху особистості (2 год.)

Визначення періодів, стадій і фаз психічного розвитку людини. Психолого-педагогічні критерії визначення основних періодів розвитку у вітчизняній віковій психології. Фаза новонародженості як початкова ланка періоду раннього дитинства. Психічні новоутворення стадії немовляти. Центральна лінія психічного розвитку дитини у період переходу до раннього дитинства. Основна потреба дошкільного дитинства. Провідна діяльність молодшого шкільного дитинства. Центральне психічне новоутворення підлітків. Соціальна ситуація психічного розвитку старшого підліткового віку. Юнацький вік як остання стадія підготовки до професійної діяльності. Критичні періоди психічного розвитку дитини.

Основні поняття теми: психічний розвиток, ситуація розвитку, провідна діяльність, криза.

Семінар 4. Проблеми обдарованих дітей (2 год.).

Змістовий модуль III.

Педагогічний аспект психології

Лекція 7. Психологічний аналіз діяльності та особистості педагога (2 год.)

Основні положення психологічної теорії діяльності. Структура та види діяльності. Потреби та мотиви. Активність і саморегуляція як стрижневі характеристики діяльності. Особливості педагогічної діяльності. Виявлення особливостей індивідуального стилю діяльності.

Основні поняття теми: педагогічна діяльність, професіографія, професіограма вчителя.

Семінар 5. Психологічна професіографія (2 год.).

Лекція 8. Форми та методи активації виховання та навчання в сучасній школі (2 год.)

Система наукових поглядів на зв'язок між психічним розвитком дитини і навчанням, вихованням. Проблемне навчання як один з перспективних методів у сучасній школі. Методи розвитку мислення. Теорія поетапного формування розумових дій за П.Я. Гальперіним. Індивідуалізація та диференціація як важливі засоби активації навчально-виховного процесу. Реалізація особистісного підходу у системі освіти. Проблеми обдарованих дітей.

Основні поняття теми: «зона найближчого розвитку», проблемне навчання, індивідуалізація, диференціація, особистісний підхід, проблемні діти, обдаровані діти.

Семінар 6. Увага (2 год.).

Змістовний модуль IV.

Проблема особистості в соціальній психології

Лекція 9. Соціалізація особистості (2 год.)

Загальна характеристика процесу соціалізації. Соціальні групи: параметри, класифікація, закономірності функціонування. Поняття про лідерство і керівництво. Міжособистісні стосунки: типи, механізми взаємовпливу. Особистість у структурі групових відносин: статус, позиція, установка та роль. Відносини: учитель – учитель, учитель – учень; учень-учень, учитель – батьки учнів. Соціометричний метод. Психологічні особливості українського менталітету.

Основні поняття теми: соціалізація, соціальна роль, статус, позиція, антилід, лідерство.

Практичне заняття 4. Соціометрія (2 год.).

Лекція 10. Психологія спілкування (2 год.)

Фізіологічні механізми мовної діяльності, різновиди мовлення. Проблема спілкування в соціальній психології. Розвиток спілкування в онтогенезі. Роль спілкування в педагогічній діяльності. Поняття

комунікації (обмін інформацією), її види та засоби, бар'єри спілкування. Спілкування як взаємодія (інтеракція), види взаємозв'язку в спільній діяльності. Спілкування як сприймання людьми один одного (перцепція), механізми взаєморозуміння. Психологічні способи впливу в процесі спілкування.

Основні поняття теми: мова, мовлення, вербальне спілкування, невербальне спілкування.

Семінар 7. Психологія ділового спілкування (2 год.).

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	3	3	1	1	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	2	2	1	1	2	2		
Робота на семінарському занятті	10	3	30	1	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	2	20	1	10	1	10		
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ		-	-	-	-	-	-	-	-
Разом			89		54		66		43
Максимальна кількість балів: 252									
Розрахунок коефіцієнта: $252 : 60 = 4,2$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль І.

Загальні питання психології

Тема 2. Особистість: загальна психологічна характеристика, структура, онтогенез – 10 год.

Оформити щоденник подвійних нотаток за темою «Трактування поняття особистості в певній психологічній концепції». Запропонувати своє визначення особистості – 5 балів.

**Змістовий модуль II.
Основи вікової психології**

Тема 5. Вікова психологія як наука – 10 год.

Аналіз критеріїв здійснення вікової періодизації психічного розвитку – 5 балів.

**Змістовий модуль III.
Педагогічний вектор психології**

Тема 7. Психологічний аналіз діяльності та особистості педагога – 10 год.

Розробити професіограму вчителя історії– 5 балів.

**Змістовий модуль IV.
Проблема особистості в соціальній психології**

Тема 10. Психологія спілкування – 10 год.

Ведення термінологічного словника – 5 балів.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульні контрольні роботи виконуються в письмовій комбінованій формі.

Таблиця 6.3.1

Зміст і критерії оцінювання модульних контрольних робіт

Змістовий блок і його призначення	Форма	Максимальна кількість балів
Перший (визначення якості володіння базовими поняттями)	тести	15
Другий (виявлення здатності до аналізу, синтезу, конкретизації й узагальнення змісту навчальної дисципліни)	запитання, що передбачає розгорнуту відповідь	4
Третій (встановлення спроможності до застосування знань на практиці)	психологічна задача	6

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль проводиться у вигляді письмового екзамену.

Таблиця 6.4.1

Критерії оцінювання відповіді студента на екзамені

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Повнота та правильність відповіді на перше теоретичне питання білету	15
Повнота та правильність відповіді на друге теоретичне питання білету	15
Правильність та аргументованість розв'язування психологічної задачі	10
Разом	40 балів

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Предмет психології як науки.
2. Взаємозв'язок психології з іншими науками.
3. Огляд історії становлення психології як науки.
4. Сучасна система психологічних знань.
5. Основні напрямки сучасної психології.
6. Поняття про психіку та її функції.
7. Структура психіки.
8. Основні принципи психологічної науки.
9. Аналіз методів психології.
10. Поняття про психологічне дослідження, його завдання та принципи.
11. Етапи психологічного дослідження.
12. Свідомість як вища форма відображення, фактори її формування.
13. Структура свідомості.
14. Сутність поняття «індивід», «особистість», «індивідуальність», їх ознаки.
15. Структура особистості та фактори її розвитку.
16. Когнітивна (пізнавальна) сфера особистості.
17. Афективна сфера особистості.
18. Самосвідомість, її функції та складові компоненти.
19. Психологічний захист, його призначення та види.
20. Поняття про відчуття та їх фізіологічні основи.
21. Сприймання як пізнавальний процес, його функції та фізіологічні основи.
22. Поняття про пам'ять, її складові.
23. Характеристика видів пам'яті.
24. Процеси пам'яті та їх характеристика.
25. Мислення як пізнавальний процес, індивідуальні особливості мислення.
26. Види мислення, їх характеристика.
27. Фізіологічні основи та операції мислення.
28. Сутність мови та мовлення як психологічних категорій.

29. Функції та види мовлення.
30. Поняття про уяву, її функції та види.
31. Увага як стан свідомості, її призначення та види.
32. Сутність емоцій та почуттів, їх функції та фізіологічні основи.
33. Класифікація емоцій.
34. Поняття про волю як психологічну категорію, її філософські та фізіологічні основи
35. Темперамент, його типи.
36. Характеристика холеричного та флегматичного типів.
37. Характеристика сангвінічного та меланхолічного типів темпераментів.
38. Поняття про характер та фактори його формування.
39. Структура рис характеру.
40. Поняття про акцентуації характеру.
41. Поняття про здібності та задатки.
42. Відношення понять задатки, здібності, обдарованість, геніальність.
43. Види здібностей, рівні вияву.
44. Фактори розвитку здібностей.
45. Поняття про діяльність, її функції.
46. Структура діяльності.
47. Психограма педагогічної діяльності.
48. Характеристика психологічних результатів діяльності – знань, вмінь та навичок.
49. Професійна придатність.
50. Періодизація психічного розвитку людини.
51. Форми і методи активації виховання та навчання.
52. Соціалізація особистості.
53. Соціальні групи, основні параметри, класифікація.
54. Типи міжособистісних стосунків.
55. Соціометрія як метод вивчення міжособистісних стосунків у групі.
56. Спілкування як комунікація.
57. Спілкування як інтеракція.
58. Ділове спілкування.
59. Соціальна перцепція, психологічні феномени.
60. Основні стилі поведінки при розв'язанні конфлікту.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія» для напряму підготовки «Історія»

Разом: 120 год., лекції – 20 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 8 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 70 год.

Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовний модуль III	Змістовний модуль IV
Назва модуля	Загальні питання психології	Основи вікової психології	Педагогічний аспект психології	Проблема особистості в соціальній психології
К-сть балів	89 балів	54 бали	66 бали	43 бали
Теми лекцій	1. Предмет, методи та структура сучасної психології– 1 бал. 2. Особистість: структура, онтогенез -1 бал. 3. Пізнавальна та афективна сфери особистості– 1 бали. 4. Індивідуально-психологічні особливості: характер, темперамент, інтелект – 1бал.	5. Вікова психологія як наука 6. Періодизація психічного розвитку та етапи життєвого шляху особистості– 1 бал.	7. Психологічний аналіз діяльності. Індивідуальний стиль діяльності та професійна придатність– 1 бал. 8. Форми та методи активації виховання та навчання в сучасній школі -1 бал.	9. Соціалізація особистості – 2 бали. 10. Психологія спілкування – 1 бал.
Теми семінарів	1. Розвиток психіки та свідомості – 11 балів. 2. Емоційно-вольові процеси – 11 балів. 3. Здібності та інтелект – 11 балів	4. Проблеми обдарованих дітей – 11 балів. 5. Увага – 11 балів.	6. Психологічна професіографія – 11 балів.	7. Психологія ділового спілкування – 11 балів.
Теми практичних занять	1. Діагностика пізнавальних психічних процесів – 11 балів. 2. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості – 11 балів	3. Діагностика успішності професійного самовизначення юнацтва – 11 балів.		4. Соціометрія – 11 балів.
Самостійна робота	1. Щоденник «Трактування поняття особистості в певній психологічній концепції» – 5 балів.	2. Аналіз критеріїв здійснення вікової періодизації психічного розвитку – 5 балів.	3. Професіограма учителя – 5 балів.	3. Ведення термінологічного словника – 5 балів.
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 – 25 балів	Модульна контрольна робота 2 – 25 балів	Модульна контрольна робота 3 – 25 балів	Модульна контрольна робота 4– 25 балів
Рейтингові бали	Загальна кількість балів – 252 Коефіцієнт для переведення у 60-бальну шкалу – 4,2			
Підсумковий контроль	Іспит (40 балів)			

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Загальна психологія. навч. посіб./ О.П. Сергєєнкова та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
2. Кутіщенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навчальний посібник. Київ: Центр навч. літератури, 2005. 128 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: підручник. Київ: «Либідь», 2006. 557 с.
4. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов та ін. 6-те вид., стереотип. Київ: Либідь, 2008. 560 с.

Додаткові:

1. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник / О.В.Скрипченко та ін.- К.: Просвіта, 2001. - 416 с.
2. Динаміка розвитку інтелектуальних здібностей обдарованої особистості у підлітковому віці /Буров О.Ю., Рибалка В.В., Вінник Н.Д. та ін. К. : Тов «Інформаційні системи», 2012. 258 с.
3. Занюк С.С. Психологія мотивації: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 304 с.
4. Зеєр Э.Ф. Психология профессий: учеб. пособ. для студентов вузов. 4-е изд. перераб., доп. М.: Академический Проект; Фонд «Мир», 2006. 336 с.
5. Сергєєнкова О.П. Професійна індивідуальність майбутніх учителів: теоретико-методологічні аспекти: Монографія. – К.: Наук. світ, 2004. – 344с
6. Столярчук О.А. Професійна самооцінка майбутнього фахівця: теорія і практика: навч.-метод. посіб. К.: Науковий світ. 2010. 103 с.